Rapport 57/2016 • Utgitt november 2016

Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter

Sluttrapport

Roy Robertsen

Nofima er et næringsrettet forskningsinstitutt som driver forskning og utvikling for akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien.

Nofima har om lag 350 ansatte.

Hovedkontoret er i Tromsø, og forskningsvirksomheten foregår på fem ulike steder: Ås, Stavanger, Bergen, Sunndalsøra og Tromsø

Felles kontaktinformasjon:
Tlf: 02140
E-post: post@nofima.no
Internett: www.nofima.no

Foretaksnr.:
NO 989 278 835 MVA

Hovedkontor Tromsø:
Muninbakken 9–13
Postboks 6122 Langnes
NO-9291 Tromsø

Ås:
Osloveien 1
Postboks 210
NO-1431 ÅS

Stavanger:
Måltidets hus, Richard Johnsensgate 4
Postboks 8034
NO-4068 Stavanger

Bergen:
Kjerreidviken 16
Postboks 1425 Oasen
NO-5844 Bergen

Sunndalsøra:
Sjølseng
NO-6600 Sunndalsøra

(Mal versjon 1 av 8.12.15)

Rapport

ISBN: 978-82-8296-453-1 (trykt)
ISBN: 978-82-8296-454-8 (pdf)
ISSN 1890-579X

Tittel: **Ringvirkningsanalyser i havbruksbedrifter** **Sluttrapport**	*Rapportnr.:* 57/2016 *Tilgjengelighet:* **Åpen**
Forfatter(e)/Prosjektleder: Roy Robertsen	*Dato:* 23. november 2016
Avdeling: Næring og bedrift	*Ant. sider og vedlegg:* 8
Oppdragsgiver: Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF)	*Oppdragsgivers ref.:* FHF 901220
Stikkord: Ringvirkning, havbruk	*Prosjektnummer:* 11659

Sammendrag/anbefalinger:

Se eget kapittel.

English summary/recommendation:

The project main objective is to highlight the aquaculture companies' economic and social repercussions locally and regionally. Our experience shows that this type of knowledge is requested and used political and commercial at all levels and will help create knowledge of the industry ripple effects.

Lerøy Aurora Ltd is one of the cases In the project. The company has grown by 73 FTEs since 2013. Staff taxes to 17 counties, and mainly in the municipalities Skjervøy and Tromsø. Sales of salmon had a value of 1.34 billion in 2015, an increase of 13%. Value added increased from 2014 to 2015 of 9% to almost 622 million. It provides added value per employee of approximately 2.2 million. Lerøy Aurora has 25 licenses, value added per license is approximately 25 million. Tax contribution from employees is also increasing in line with the increase in employment. The increase was 26% from 2014 to 2015 and has passed the 40 million that goes with big and small for 32 municipalities. Supplier purchases increased by 32%, and passed one billion in 2015.

Innhold

1 Sammendrag 1

2 Innledning 3

3 Problemstilling og formål 4

4 Prosjektgjennomføring 5

5 Oppnådde resultater, diskusjon og konklusjon 6

6 Leveranser 8

6.1 Rapporter 8

6.2 Powerpointpresentasjoner 8

6.3 Mediaomtaler 8

1 Sammendrag

Prosjektet er forankret gjennom innspill fra Sjømat Norge og sentrale næringsaktører til FHF med en målsetting å skape kunnskap om økonomiske og sosiale ringvirkninger av havbruksaktiviteten til enkeltselskaper regionalt og lokalt. Utvalget av bedrifter er ett konsern, en middels stor aktør og et selskap (selskapsgruppe) som er spredt langs kysten

Utvalget ble Konsern (Lerøy Aurora AS, selskap i konsernet Lerøy Seafood Group) Troms, Nova Sea AS (med 4 samarbeidende selskap) og Tombregruppen/Lingalaks.

Sammendrag av resultatene pr bedrift(gruppe):

Lerøy Aurora har en rivende utvikling med vekst i produksjon og sysselsetting. Selskapet har vokst med 73 årsverk siden 2013. De ansatte skatter til 17 fylker, men hovedvekten er i kommunene Skjervøy og Tromsø. Salget av laks hadde en verdi på 1,34 milliarder i 2015 som er en økning på 13 %.

Verdiskapningen økte fra 2014 til 2015 på 9 % til nesten 622 millioner. Det gir verdiskapning per ansatt på cirka 2,2 millioner. Lerøy Aurora har 25 konsesjoner, verdiskapning per konsesjon er tilnærmet 25 millioner.

Skattebidraget fra de ansatte øker også i tråd med økningen i sysselsettingen. Økningen var på 26 % fra 2014 til 2015 og har passert 40 millioner som går med smått og stort til 32 kommuner. Den kommunevise fordelingen viser at kommunene Skjervøy og Tromsø mottar mest. Leverandørinnkjøpene økte med 32 %, og passerte en milliard i 2015.

Tombregruppen som består av oppdrettsselskapene Tombre Fiskeanlegg AS, Quatro Laks As, Fjord Drift AS og settefiskselskapet Drageid Laks AS, kan karakteriseres som en relativt liten aktør med 7 konsesjoner og 10 lokaliteter i sjø i 8 kommuner. Gruppen holder til i Hordaland og har hovedkontor i Fusa kommune. Gruppen har et innkjøp samlet på over en halv milliard kroner hvorav 86 % av alle innkjøp i verdi skjer i Rogaland og Hordaland. Karmøy kommune i Rogaland er størst, på grunn av fôrkjøp fra Biomars fabrikk. I Hordaland er i første rekke kommunene Fusa, Kvam og Bergen stor som samlet får 151 millioner i innkjøp fra Tombregruppen. Fusa kommune som er hovedkontorkommune har cirka 17 % av innkjøpene i verdi.

Sysselsettingen er 26 årsverk, og det er en verdiskapning på vel 1,5 millioner per årsverk i 2015. Skatt fra ansatte utgjør 4 millioner for samme år.

Lingalaks AS er en familiebedrift lokalisert i Kvam kommune i Hordaland. Selskapet produserer vel 11 000 tonn laks og ørret og hadde i 2015 driftsinntekter på 477 millioner Nkr. Driftsresultatet er på vel 100 millioner kroner i 2015. Verdiskapingen økte med 26,8 % fra 2014 og var på 174 millioner i 2015. Dette utgjør 4,5 millioner pr årsverk, som er en økning på 8,3 % fra 2014. Verdiskapingen pr. konsesjon er vel 19 millioner kroner i 2015.

Leverandørinnkjøpene for 2015 er på 397 millioner kroner i drift og investeringer. 60% av innkjøpene kommer fra kategorien Industri, hvorav fôrinnkjøp står for 178 millioner kroner. Lingalaks AS sysselsetter 39 årsverk.

I Nova Sea AS og samarbeidende selskap er et middels stort selskap i norsk havbruksnæring som har hovedsete i Lurøy kommune på Helgeland. Datagrunnlaget er fra følgende selskap, Nova Sea AS, Sundsfjord Smolt AS, Tomma Laks AS, Vega Sjøfarm AS og Helgeland Smolt AS. Den samlende økonomiske aktiviteten i gruppen er stor. Salget for alle selskapene utgjorde vel 4 milliarder kroner over to år. Innkjøp fra leverandører (varekjøp og investeringer) er 4,4 milliarder. Verdiskapningen hadde en nedgang fra 2014 til 2015, men er fortsatt samlet på over en milliard kroner og utgjør over 3 millioner per årsverk i 2015. De ansatte skattet for 48,5 millioner og skattekostnaden på selskapene var på vel 131 millioner i 2015.

2 Innledning

Prosjektet ble etablert etter innspill fra Sjømat Norge og ledende bedrifter i havbruksnæringen

Nofima har utviklet ny metodikk for å studere lokale og regionale ringvirkninger fra oppdrettsnæringen. Resultatene fra analysene i havbruksnæringen har fått stor oppmerksomhet og kommuniserer ringvirkninger relatert til sosial- og økonomisk bærekraft. Havbruksnæringens utvikling er i dag avhengig av at næringen leverer på miljømessig bærekraft. Dette gir et ensidig fokus, og et nytt fokus må innrettes på en smart måte for å sikre en optimal løsning innenfor en helhetlig bærekraftig utvikling, noe som inkluderer hensynet til sosiale forhold, miljø og økonomi. Uten balanse mellom disse bærekraftsdimensjonene oppnås ikke en helhetlig bærekraftig samfunnsutvikling, og havbruksnæringen får heller ikke nødvendig samfunnsaksept for å ta i bruk felleskapets areal- og produksjonsressurser.

Nofima har vært prosjektansvarlig og utførende med Capia AS som underleverandør. Prosjektleder fra Nofima er Seniorforsker Roy Robertsen

Referansegruppe har vært representanter fra FHF og Sjømat Norge.

- Berit A. Hanssen, fagsjef FoU, prosjektansvarlig FHF
- Hans Petter Næs, Kommunikasjonsdirektør FHF
- Are Kvistad, Kommunikasjonsdirektør Sjømat Norge

Rapportene formidles og av Nofima og FHF sin kommunikasjonsavdeling. Sjømat Norge vil bearbeide og anvende resultatene i egen kommunikasjonsstrategi på vegne av sjømatnæringen. Erfaringer tidligere viser et stort mediepotensial. Enkeltbedriftene anvender resultatene fritt.

3 Problemstilling og formål

Hovedmålet er å synliggjøre havbruksbedrifters økonomiske- og sosiale ringvirkninger lokalt og regionalt.

Prosjektet har stor nytteverdi for både havbruks- og leverandørindustri. Våre erfaringer viser at denne type kunnskap etterspørres og brukes politisk og næringsmessig på alle nivå, og vil være med på å legitimere havbruksnæringens samfunnskontrakt, utover egen verdi. Kunnskapen har også et medie- og kommunikasjonsmessig nedslagsfelt som ofte er positiv for havbruksnæringen.

Prosjektet er gjennomført fra mars til og med oktober 2016, med leveranse av 3 rapporter, med tilhørende powerpointpresentasjoner.

4 Prosjektgjennomføring

Prosjektstart var i slutten av mars 2016. Metodikken er basert på data fra bedrifter kombinert med offentlig tilgjengelig statistikk. Vår tilnærming til oppdraget har en innretning som vist i Figur 1. Måling av ringvirkninger vil i første rekke være relatert til den direkte sysselsettingen i primæraktivitetene og de direkte innkjøpene fra avledet virksomhet som vist i Figur 1. Sysselsettingen kobles lokalt på kommunenivå basert på primæraktiviteten i selskapet.

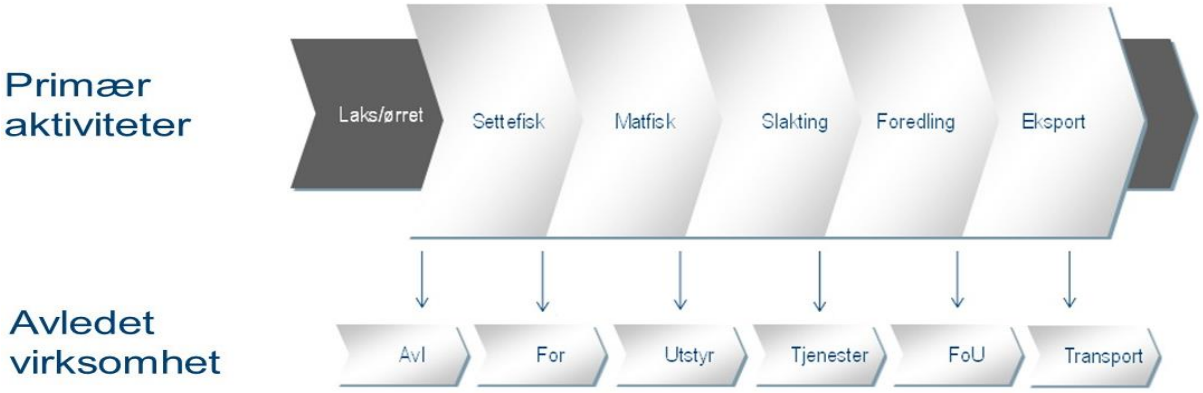

Figur 1 Verdikjedetilnærming – måling av ringvirkninger i havbruksnæringen

Datainnhentingen og bearbeiding kom i gang i mars og første rapportutkast ble sendt til Lerøy Aurora i april. Vi forserte deretter datainnhenting og bearbeiding for Nova Sea da det ble ytret ønske om å kommunisere med media resultatene på seminaret «Laks på Lovund» 20-21. april 2016, fra Sjømat Norge. Dette ble gjort og et rapportutkast forelå. Resultatene kom i riksdekkende media bl.a. Dagens Næringsliv. Vi fortsatte arbeidet med datainnhenting og bearbeiding for Tombregruppen. Vi utformet en samlet rapport for Tombre/Lingalaks men fikk korreksjon på at Lingalaks AS skulle ha egen rapport. Dette førte til noe merarbeid som en tilleggsleveranse. Alle rapporter er ferdigstilt og presentasjonene er levert og rapportert til FHF.

16. november 2016 konkluderte referansegruppen i telefonmøte at prosjektet var levert.

5 Oppnådde resultater, diskusjon og konklusjon

De detaljerte resultatene i prosjektet og analysene er dokumentert i fire rapporter som beskrevet under kapitlet Leveranser. Det er naturlig nok mye tall og figurer, men nytteverdien av resultatene er stor. Denne faktadokumentasjonen kommer inn i mediadiskursen som kunnskap relatert til andre faktorer enn miljø. Dette er viktig for å gi et mer helhetlig bilde av resultatene av havbruksaktivitet. Veldig kort oppsummert er resultatene av prosjektet pr. selskap følgende:

Lerøy Aurora har en rivende utvikling med vekst i produksjon og sysselsetting. Selskapet har vokst med 73 årsverk siden 2013. De ansatte skatter til 17 fylker, men hovedvekten er i kommunene Skjervøy og Tromsø. Salget av laks hadde en verdi på 1,34 milliarder i 2015 som er en økning på 13 %.

Verdiskapningen økte fra 2014 til 2015 på 9 % til nesten 622 millioner. Det gir verdiskapning per ansatt på cirka 2,2 millioner. Lerøy Aurora har 25 konsesjoner, verdiskapning per konsesjon er tilnærmet 25 millioner.

Skattebidraget fra de ansatte øker også i tråd med økningen i sysselsettingen. Økningen var på 26 % fra 2014 til 2015 og har passert 40 millioner som går med smått og stort til 32 kommuner. Den kommunevise fordelingen viser at kommunene Skjervøy og Tromsø mottar mest. Leverandør-innkjøpene økte med 32 %, og passerte en milliard i 2015.

Tombregruppen som består av oppdrettsselskapene Tombre Fiskeanlegg AS, Quatro Laks As, Fjord Drift AS og settefiskselskapet Drageid Laks AS, kan karakteriseres som en relativt liten aktør med 7 konsesjoner og 10 lokaliteter i sjø i 8 kommuner. Gruppen holder til i Hordaland og har hovedkontor i Fusa kommune. Gruppen har et innkjøp samlet på over en halv milliard kroner hvorav 86 % av alle innkjøp i verdi skjer i Rogaland og Hordaland. Karmøy kommune i Rogaland er størst, på grunn av fôrkjøp fra Biomars fabrikk. I Hordaland er i første rekke kommunene Fusa, Kvam og Bergen stor som samlet får 151 millioner i innkjøp fra Tombregruppen. Fusa kommune som er hovedkontorkommune har cirka 17 % av innkjøpene i verdi.

Sysselsettingen er 26 årsverk, og det er en verdiskapning på vel 1,5 millioner per årsverk i 2015. Skatt fra ansatte utgjør 4 millioner for samme år.

Lingalaks AS er en familiebedrift lokalisert i Kvam kommune i Hordaland. Selskapet produserer vel 11 000 tonn laks og ørret og hadde i 2015 driftsinntekter på 477 millioner Nkr. Driftsresultatet er på vel 100 millioner kroner i 2015. Verdiskapingen økte med 26,8 % fra 2014 og var på 174 millioner i 2015. Dette utgjør 4,5 millioner pr årsverk, som er en økning på 8,3 % fra 2014. Verdiskapingen pr. konsesjon er vel 19 millioner kroner i 2015.

Leverandørinnkjøpene for 2015 er på 397 millioner kroner i drift og investeringer. 60% av innkjøpene kommer fra kategorien Industri, hvorav fôrinnkjøp står for 178 millioner kroner. Lingalaks AS sysselsetter 39 årsverk.

I Nova Sea AS og samarbeidende selskap er et middels stort selskap i norsk havbruksnæring som har hovedsete i Lurøy kommune på Helgeland. Datagrunnlaget er fra følgende selskap, Nova Sea AS, Sundsfjord Smolt AS, Tomma Laks AS, Vega Sjøfarm AS og Helgeland Smolt AS. Den samlende økonomiske aktiviteten i gruppen er stor. Salget for alle selskapene utgjorde vel 4 milliarder kroner over to år. Innkjøp fra leverandører (varekjøp og investeringer) er 4,4 milliarder. Verdiskapningen

hadde en nedgang fra 2014 til 2015, men er fortsatt samlet på over en milliard kroner og utgjør over 3 millioner per årsverk i 2015. De ansatte skattet for 48,5 millioner og skattekostnaden på selskapene var på vel 131 millioner i 2015.

6 Leveranser

6.1 Rapporter

Robertsen, R. & M.N. Håland (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter - Tombregruppen. Rapport 45/2016, Nofima, Tromsø. (ISBN 978-82-8296-430-2) 21 s.

Robertsen, R. I.K. Pettersen & T. Sebulonsen (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter. Lerøy Aurora. Rapport 44/2016, Nofima. Tromsø. (ISBN 978-82-8296-248-3) 15 s.

Robertsen, R, T. Sebulonsen & M.N. Håland (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter - Nova Sea AS. Rapport 52/2016, Nofima, Tromsø. (ISBN 978-82-8296-444-9) 14 s.

Robertsen, Roy; Sebulonsen, Tom; Håland, Marie Nyberg. Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter - Lingalaks AS. Rapport 56/2016, Nofima, Tromsø (ISBN 978-82-8296-451-7) 9 s.

Tilleggsrapporter som kan tilknyttes som er laget av Nofima AS utover prosjektet men med basis i databasestrukturen som er laget i prosjektet.

Robertsen, R. & M.N. Håland (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter – Lerøy Vest AS. (i arbeid)

Robertsen, R. & M.N. Håland (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter – Lerøy Midt AS. Rapport 53/2016, Nofima, Tromsø. (ISBN 978-82-8296-445-6) 11 s.

6.2 Powerpointpresentasjoner

Robertsen, R. (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter - Tombregruppen. Nofima, Tromsø.

Robertsen, R. (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter. Lerøy Aurora. Nofima, Tromsø.

Robertsen, R. (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter - Nova Sea AS. Nofima, Tromsø.

Robertsen, R. (2016). Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter - Nova Sea AS. Nofima, Tromsø.

6.3 Mediaomtaler

09.10.2016: Behov for økt kunnskap om havbruksnæringen (ilaks.no)

05.10.2016: Nordlys skaper myter om oppdrettsnæringen (nordnorskdebatt.no)

21.06.2016: Tjener milliardbeløp hvert år (Nordlys)

19.06.2016: Nå tjener de milliardbeløp hvert år. Her havner pengene (Nord24)

24.04.2016: Handler for over 900 millioner - gir ringvirkninger for hele fylket (Rana Blad)

24.04.2016: Landet trenger unike lokalsamfunn som Lovund (Rana Blad)

19.04.2016: Milliarder i ringvirkninger fra Lovund (iLaks)

19.04.2016: Det er spennende å tjene penger (dn.no)

19.04.2016: Laksedirektør får bakoversveis av egen milliardomsetning (dn.no)

ISBN 978-82-8296-453-1 (trykt)
ISBN 978-82-8296-454-8 (pdf)
ISSN 1890-579X